

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א
רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל d036194741@gmail.com

פרשת יתרו

החיוב של יהודי הוא להתקדש יותר מהאומות

מצאנו בפרשת וזאת הברכה (דברים ל"ג ב) שרש"י כתב (בד"ה זורח משעיר למו), שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה ולא רצו. וכתב גם (בד"ה מהר פארן), שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלוה, ולא רצו.

ויש להקשות למה רש"י לא הזכיר זאת בפרשת יתרו העוסקת במתן תורה. וצ"ע.

כתוב במסכת עבודה זרה (דף ב' ע"ב), החזירה הקדוש ברוך הוא על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה!

ואיתא בספרי (ריש פרשת וזאת הברכה) שהאומות שאלו מה כתוב בתורה ואמר הקב"ה לכל אומה את הלאו שנוגע אליו [לבני עשיו אמר להם 'לא תרצח', לבני עמון ומואב אמר להם 'לא תנאף' ולבני ישמעאל אמר להם 'לא תגנב'].

כתוב במסכת סנהדרין (דף נ"ו ע"א), תנו רבנן שבע מצות נצטוו בני נח: דינון, וברכת השם, עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, ואבר מן החי. שואלים, הרי לא תרצח לא תנאף ולא תגנוב זה חלק משבעת מצוות בני נח, הרי גם אומות העולם חייבים לשמור על שבעה מצוות בני נח, אפילו שלא רצו לקבל את התורה, וא"כ איך מסבירים שהם לא רצו לקבל את התורה בגלל זה?

מתרצים, שאם הגויים עוברים על אחת משבעה מצוות בני נח הם חייבים רק על גוף העבירה, אבל כל הדינים היוצאים ממצוות אלו, התולדות והאביזרייהו אינם חייבים [וכגון הלבנת פנים שהוא אביזרייהו של רציחה (עי' תוס' בסוטה דף י' ע"ב ד"ה נח, ובשערי תשובה לרבינו יונה שער ג' אות קל"ט)].

בסוף הפרשה כתוב (פרק כ') שלש לאוים, "לא תעשון אתי אלקי כסף ואלקי זהב לא תעשו לכם, לא תבנה אתהן גזית, ולא תעלה במעלת על מזבחי". ומעניין שלאוים אלו כתובים דווקא בפרשת יתרו מיד לאחר קבלת תורה.

שמעתי להסביר שזה בא לרמז לנו שכל לאו זה מלמד אותנו דבר אחד, "לא תעשון איתו" זה בא להזהיר על עבודה זרה, "לא תבנה אתהן גזית" זה רציחה, "לא תעלה" זה צניעות גילוי עריות. יוצא שג' לאוים אלו יוצאים מאחד מהלאוים החמורים, ובשבילנו כל דבר יש איסור אבל הגויים שלא רצו לקבל את התורה זה לא שייך אליהם.

וכן מבואר בברכות (דף ו' ע"ב) שמי שאינו אומר בוקר טוב לשני עובר על איסור גזל, כי מי שאינו עושה דבר שמגיע לשני שיעשו אותו בשבילו זה גם סוג גזילה! לכן החיוב של יהודי יותר חמור מכל אדם אחר בעולם. וזה מחייב אותנו יותר וכל המצוות והלאוים אלו הקב"ה נתן אותם כדי ליישר את האדם וכך יוכל להתעלות ויוכל להיות יותר קדוש.

נוסח התפילות בשבת

"זכור את יום השבת לקדשו" (כ' - ח').

מעניין שכל יום אנו מתפללים שלש תפילות באותו נוסח. גם ביום טוב כך. ובשבת זה היום היחיד שכל תפילה יש לה את הנוסח משלה. במעריב אומרים "אתה קדשת", בשחרית "ישמח משה" ובמנחה "אתה אחד".

וכתב הטור (סימן רצ"ב), ומתפללין שלש ראשונות ושלש אחרונות וקדושת היום באמצע אתה אחד וכו' ויש בו נ"ד תיבות כמו שיש בפרשת זכור את יום השבת לקדשו עד ויקדשהו. מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. איתא במדרש ג' מעידין זה על זה הקב"ה ישראל ושבת הקב"ה וישראל מעידין על השבת שהוא יום מנוחה ישראל ושבת מעידין על הקב"ה שהוא אחד הקב"ה ושבת מעידין על ישראל שהן יחידין באומות ועל פי זה נתקן אתה אחד. ומה שתקנו בשבת ג' ענייני תפלות אתה קדשת ישמח משה אתה אחד וכו' לא תקנו אלא אחת אתה בחרתנו מפני שאלו ג' תפלות תקנום כנגד ג' שבתות 'אתה קדשת' כנגד שבת בראשית כמו שמוכיח מתוכו, 'ישמח משה' כנגד שבת של מתן תורה דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה, ו'אתה אחד' כנגד שבת של עתיד.

שבת - זכר למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים

בפרשת יתרו כתוב (כ' - ח') "זכור את יום השבת לקדשו כי ששת ימים..." היינו זכר למעשה בראשית, ובפרשת ואתחנן כתוב (ה' - ו') "שמור את יום השבת... כי עבד היית בארץ מצרים", דהיינו זכר ליציאת מצרים.

שמעתי מראש ישיבת פונינו' מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א שזה הטעם שאנו מזכירים בקידוש בליל שבת, גם זכר למעשה בראשית וגם זכר ליציאת מצרים, כי בשבת יש גם זכר למעשה בראשית' וגם 'זכר ליציאת מצרים' לכן מזכירים את שניהם, אבל בקידוש של יו"ט לא מוזכר 'מעשה בראשית' כי אין שום קשר בין יום טוב למעשה בראשית.

והוסיף מרן הגר"ד שליט"א עוד דיוק בקידוש, שלענין יציאת מצרים אומרים 'כי הוא יום תחילה למקראי קודש' שזה הראשון מכל הימים טובים, משום ש'זכר ליציאת מצרים' יש גם בשאר ימים טובים, אלא ששבת הוא הראשון משאר הימים טובים.

ויש מקום לשאול, מה הקשר בין שבת ליציאת מצרים, מה הענין של זכר ליציאת מצרים בשבת?

התשובה לזה ששבת זה מעיד שיש בורא עולם, ויציאת מצרים מעיד שהקב"ה עדיין נמצא, כפי שכתב הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פרק א') יש גויים שמאמינים שה' ברא את העולם, אבל הם אומרים שאחרי שה' ברא את העולם, ה' כביכול מסר את המשך ההנהגה לטבע ח"ו [כוכבים ומזלות], והראיה, שיש כאלו שהסתכלו על המזלות וראו על ידם את ההנהגה, וכולם ראו בעת יציאת מצרים שיש השגחה פרטית, לכן אומרים בשבת זכר למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים, כי יציאת מצרים מעיד לנו ולכל העולם שה' עדיין מנהיג אותנו כל יום כל רגע וכל עת וכל שעה.

הבטחת הקב"ה לאריכות ימים

"כבד את אביך ואת אמך למען יארכון ימך" (כ' - ו').

צריך לדעת שאפשר לקיים מצוה זו בכל פעולה ופעולה שעושים עבור ההורים, וזה דאורייתא [ויש מחלוקת האם לאחר מיתתם זה דאורייתא או דרבנן, ובכל זאת ודאי שחייב לכבדם!!].

מספרים שרבי אליהו דב קלאר זצ"ל למד בישיבה בליטא, ופעם מרן החפץ חיים זצוק"ל הגיע לאותו מקום וחבריו מאוד רצו ללכת לחפץ חיים לקבל ברכה ממנו. היות שהוא היה צעיר אביו מאוד פחד מהמצב בדרכים. היה לו נסיון גדול האם לשמוע לאביו, מצד אחד יש חיוב כיבוד אב ואם, ומצד שני היה את הברכה של החפץ חיים, אז כבר ידעו שכל מילה שיוצא מהפה של מרן החפץ חיים זה מתקיים. אנשים אחרים היו אומרים נו אבא לא כל כך רוצה אבל יש את הברכה של החפץ חיים, ואבא גם לא יודע שהוא ילך שהרי זה שלא בפניו. אבל בסוף הוא לא הלך עם חבריו. כשחבריו חזרו חבריו סיפרו לו שהצליחו לקבל ברכה ממרן החפץ חיים לאריכות ימים. הוא מאוד הצטער. כשהיה בערך בגיל תשעים וארבע הוא אמר "כל חברי שקיבלו ברכה מהחפץ חיים האריכו ימים כמו שברכתי החפץ חיים, היום החבר האחרון של הקבוצה שהלך לקבל ברכה מהחפץ חיים נפטר ואני עדיין חי, אני לא קבלתי ברכה מהחפץ חיים אבל בזה שלא הלכתי לקבל ברכה ממנו קיימתי כיבוד אב ואם, והברכה של התורה 'למען יארכון ימך' התקיימה וזה יותר מהברכה של החפץ חיים!"

האם הנגזל יכול להקנות לגנב?

"לא תגנב" (כ' - י"ג).

הבריסקער רב סיפר שהגיע גנב לבית של אביו רבי חיים מבריסק, רבי חיים רדף אחריו וצעק "אני מפקיר את זה, אני מפקיר את זה". שאל הבריסקער רב למה אביו הפקיר? היה צריך להקנות לו! היה צריך להגיד "אני מקנה לך". והסביר שאם היה מקנה לו נמצא שהגנב היה עובר גם על איסור "לא תחמוד", כי הוא חמד וגנב, אבל בן אדם עובר על איסור "לא תחמוד" רק אם הכריח את בעל החפץ לתת לו, כי החמדה עזרה כי כך הוא קיבל את הגניבה, אבל אם הבעלים מפקירים את החפץ אז הגנב לא עובר על "לא תחמוד".

ראש ישיבת בריסק רבי משולם דוד הלוי סולובייצ'יק שליט"א [שה' ישלח לו רפואה שלימה] העיר על זה ששמע מהרמב"ם בהלכות גניבה שאפילו ע"י הפקר יש גם כן איסור 'לא תחמוד', והסביר את המעשה באופן אחר ואמר, "וכי מגיע לגנב מתנה?" לכן רבי חיים מבריסק אמר שהוא מפקיר ולא אמר שהוא מקנה לו.

לכאורה יש לבאר עוד, שכתוב בגמ' בבא קמא (דף ס"ט ע"א) "אמר רבי יוחנן: גזל ולא נתייבשו הבעלים - שניהם אינן יכולים להקדיש, זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו ברשותו", ויש מחלוקת אחרונים אם הנגזל יכול להקנות את זה לגנב היות שהחפץ אינו נמצא ברשותו או שמא היות שהחפץ נמצא ברשות הגנב אז יכול להקנות לו [עיי' ספר קצות החושן ס' ל"ז ס"ק י']. לפי"ז אפשר לבאר למה רבי חיים מבריסק לא רצה להקנות לו כי יש שיטות שהוא לא יכול להקנות לו, וכך בזה שאמר שהוא מפקיר, יצא לכל הדעות כדי שהגנב יוכל לקנות.

הבנת הלאו 'לא תחמוד'

"לא תחמוד" (כ' - י"ד).

כתב האבן עזרא, אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. וממשיך האבן עזרא להסביר, ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן.

מספרים על ילד שחמד הרבה מה שהיה לחברו, היות שהחבר היה מפונק מאוד, פעם אביו לקח אותו לגן חיות ושאל את בנו "האם אתה מקנא בעוף? הרי יש לו כנפיים!" הן ענה שלא. והאבא המשיך לשאול לבנו "האם אתה מקנא בקוף? הרי הוא קופץ!" לא מקנא בו, וכך האבא עבר עם בנו על כל הבהמות והחיות שהיו בגן חיות, והבן בסוף אמר שכל מה שיש לבהמות לא קשור אליו כלל, האבא אמר לו "אותו דבר עם החברים שלך, כמו שהבנת שכל מה שיש לבהמות ולחיות לא קשור אליך כך עליך לחשוב, שכל מה שיש לחברים שלך לא שייך אליך כלל!"

דברי חיזוק שלא לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה

זכור לי שכשבכל שבת הלוי זצ"ל הזכיר את הנושא הזה, הוא הביא את דברי מרן החתם סופר שכתב שלפעמים כולם מתפללים טוב ושני אנשים בצד מדברים זה יכול לעכב את כל התפילות, ולא לחינם [מי יודע] שיש כל כך הרבה תפילות על בנין בית המקדש שעדיין לא התקבלו והתקיימו, עצם דיבור בשעת התפילה זה מפריע.

יש הרבה מקומות שעשו חיזוק בזה, היו אנשים שהיו חולים וקבלו על עצמם להתחזק בזה וב"ה התרפאו, ידוע לי על תנניה וירושלים, וגם כאן בבני ברק לפני תשע עשרה שנה היה כמה אנשים שחלו במחלה בבית כנסת מסוים, הלכו למרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל והורה להם לקבל על עצמם לא לדבר בשעת התפילה וכולם חתמו על התחייבות זו וב"ה המחלה נעלמה מהם, הרופאים לא הבינו.

וכדי שהציבור יבין מה הסיבה שהתפילות לא מתקבלות כשיש אפילו שתיים שמדברים בבית הכנסת אספר את מה שרבי שלמה לווינשטיין שליט"א סיפר על יהודי שחלה וב"ה התרפא לאחר זמן מה וביום הגדול והמרגש בו חזר היהודי מבית החולים לביתו, הגיעו כל בני משפחתו לקחת את אביהם הביתה. באמצע הדרך שאל הבן את אביו ברוב תמימות "אבי היקר, הרי מאז ומעולם אינך מדבר בעת התפילה וקריאת התורה, ואם כן מדוע רק כאשר אחרים קיבלו על עצמם קבלה זו נושעת, ולא בזכות עצמך?". השאלה היתה נוקבת, והאב שקל בדעתו כיצד לענות לילד. בינתיים, שאל הנהג את האב היושב לצידו "אולי אתה יודע מהי הדרך הטובה להגיע עכשיו באמצע היום לבני ברק, בלי להיתקל בפקקים?". ענה לו האב "אינני בקי כל כך בדרכים, הרי יש לך מכשיר וויז, תפעיל אותו ותגיד את השם 'בני ברק' והמכשיר ירדך אותנו בדרך הקלה והטובה ביותר". הנהג הפעיל את המכשיר והכריז "בני ברק" אבל בדיוק אז צעק איזה ילד מאחור והשם לא נקלט. שוב ניסה הנהג לומר "בני ברק" אך בדיוק אז נזכר ילד אחר להכריז משהו. לאחר כמה ניסיונות ביקש הנהג שיהיה שקט מוחלט, כי הקולות מפריעים למכשיר לקלוט מה שאומרים. כולם השתתקו לחלוטין, כשהנהג הכריז שוב את השם "בני ברק" המכשיר סוף סוף קלט את היעד המבוקש. אז התנער האב מהרהורי, התפעל מההשגחה הפרטית שזימנה לו תשובה מדויקת לשאלת בנו ופנה אליו ואמר "בני יקר, הרי לך תשובה על שאלתך, הרי בעיניך ראת, שכאשר הנהג אמר דבר מסוים דיבורי לא נקלטו במכשיר כי היו שם דיבורים זרים שהפריעו למכשיר לקלוט את מה שאמר, כך הדבר גם בתפילה! שהרי כתבו החתם סופר והמגיד מקאניץ זצ"ל שבת הכנסת שמדברים בו בשעת התפילה, הדיבורים מונעים את התפילות מלעלות, כי בשמים מצפים לשמוע תפילה זכה, ללא שום תערובת של קולות אחרים. לכן, על אף שאני לכשעצמי הייתי נזהר מלדבר בעת התפילה, בכל זאת, למרבה הצער הדיבורים שדיברו אחרים מנעו גם את תפילות מלעלות. וכעת, כשכל המתפללים קיבלו עליהם לשתוק, עלו כל התפילות".

בתקופה אחרונה יש מגיפה שהתפשטה במדינת סין, הרופאים קראו לזה 'קורונה', עם הזמן המגיפה הגיעה למדינות בכל העולם רח"ל, כיום מונים מאות שמתו ואלפי חולים, עד כדי כך שכמה חברות תעופה הפסיקו את הטיסות שלהם בכמה מדינות, וחברות הפסיקו ליבא מסין, אין אנחנו יודעים חשבוניות שמים אבל ידוע שהסינים אוכלים אבר מן החי, ואבר מן החי זה גם אחת מהמצוות בני נח, קורונה זה בגימטריה שלש מאות ששים ושבע, אוכל אבר מן החי זה גם בגימטריה שלש מאות ששים ושבע!

ה' יעזור שנתחזק בתורה ויראת שמים, וכולם יתרפאו ונזכה לגאולה שלימה בקרוב, אמן.

לפני שבוע הבן של הגאון הצדיק רבי בן ציון פלמן זצ"ל שלח מכתב שהתפרסם כאן בארץ ישראל וכדאי שכל יהודי בכל אתר ואתר יתבונן בו ויקח חיזוק מדבריו, וז"ל:

לכבוד ידידי שליט"א

לאחרונה אנו עדים לחרון אף ה', אשר רבים חלו ונפלו חללים, צרות שונות ומשונות בריבוי כזה שאינו זכור עשרות בשנים, אין יום שאין קללתו מרובה וכו', ואף אני בעוונתי פגע בי יד ה'. והריני בתפילה ובתחנונים לפני בעל הרחמים שיחוס עלי וישלח לי מיד אליכם בבקשה ובתחנונים, לחסו עלי ועל שאר חולי עמך ישראל, וקבלו על עצמכם דבר קטן כדי להסיר חרון אפו "שלא לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה" ולקבל זאת לפחות לארבעים יום עבור רפואתי השלמה, חזקיהו יוסף בן שרה פייגא.

ברצוני לשתף אתכם במה שראיתי בחלום הלילה, לפני כחודשיים (באמצע חודש חשוון) הריני שומע בחלום הלילה קול, ללא דמות או משהו שאני מכיר או זוכר, האומר לי כך: יוסי תחזק את הנושא שלא לדבר בתפילה וקריאת התורה, לכל אחד יש תפקיד בעולם, ועליך לחזק את נושא זה. קמתי בבוקר, ולא התייחסתי לחלום, ואמרתי "חלומות שווא ידבר".

שבוע לאחר מכן הופתעתי עד מאד לקרוא בעלון 'איש לרעהו' סיפור על אדם שגם חלם חלום דומה להפליא, בו מבקשים ממנו לדאוג שיפסיקו לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה, ולאחר תקופה חלה אותו אדם במחלה הנוראה, אותו אדם חשב שיש קשר בין הדברים והחתיים שבע מאות אנשים שלא ידברו בשעת התפילה וקריאת התורה ולאחר תקופה הוא החלים לגמרי מהמחלה. חשבתי אף אני אולי גם כאן מתרחש סיפור דומה, אבל כדרכו של עולם לא התייחסתי לחלומות ואמרתי "חלומות שווא ידבר".

לאחר כחודש וחצי (בתחילת חנוכה) חלמתי שוב את אותו חלום, אלא שאז אני רואה את אבא מורי הצדיק רבי בן ציון פלמן זצ"ל עומד בהקיץ לנגד עיני ואומר לי: "יוסי דבר זה נוגע אליך, יוסי תראג שיפסיקו לדבר בבית הכנסת בעת התפילה".

הפעם קמתי מבוהל, אך נרגעתי לאחר מכן ואמרתי לעצמי שזה כלום, הרי החלום חזר ונשנה, כנראה חשבתי על כך ביום והרי "אין מראין לאדם בחלום אלא מהרהורי ליבו...".

מאז התחלתי להרגיש לא טוב, וכשבועיים לאחר מכן גילו אצלי את המחלה הנוראה.

אני סומך ובטוח שנענשתי ע"ז שלא התייחסתי למה שעוררו אותי פעמיים משמיא, ועוד פעם אחת כשאבי מורי טרח וביקש בתחנונים לחזק דבר זה ולא נעניתי.

ואצטט כאן דברים שאמר הגר"ש ואזנר זצ"ל (הוא בספר ברומו של עולם עמוד שמ"ו), וז"ל: התפשטות המחלה הנוראה המפילה חללים רבים, הנגרמת משום שאנשים מזלזלים בקדושת ביהכ"ס ומדברים דברים בטלים בשעת התפילה, וזוהי הסיבה שהתפילות אינם מתקבלות לפני כסא הכבוד - מאחר שמדברים באמצע התפילה. והוסיף, שאם המתפללים יפסיקו לדבר בשעת התפילה המחלה תיעצר.

ועל כן באתי כעת לכל מי שקורא דברים אלו, אולי בזכות התעוררות שתבוא עתה מקריאת דברים אלו, ירחם המרחם וישלח לי רפואה מן השמים בתושח"י. המצפה לישועות ה', חזקיהו יוסף בן שרה פייגא

לעילוי נשמת נשמה טהורה

הנערה רחל ע"ה בת יבדלחס"א הגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א נלב"ע כ"ה מרחשון תש"פ ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

מרת ג'יזל גרסיה בת ר' יצחק מלכה ע"ה נלב"ע י"ז שבט תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת בעל החוט שני

מרן הגאון רבי שמריהו יוסף נסים בן רבי נחום מאיר קרליץ זצוק"ל נלב"ע י"ג תשרי תש"פ ת.נ.צ.ב.ה.